

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ҰЛТТЫҚ БАНКІ
№29 Б А С П А С Ө З Р Е Л И З І
2013 жылғы 9 тамыз

Қаржы нарығындағы ахуал туралы

1. Инфляция

Қазақстан Республикасы Статистика агенттігінің ресми деректері бойынша 2013 жылғы шілдеде инфляция 0,2% (2012 жылғы шілдеде – 0,3%) деңгейінде қалыптасты. Азық-түлік тауарларының бағасы 0,1% (өсуі - 0,1%), азық-түлікке жатпайтын тауарлар 0,1% (төмендеуі - 0,1%) өсті. Ақылы қызмет көрсету тарифтері 0,3% (0,9%-ға) өсті.

Азық-түлік тауарлары нарығында 2013 жылғы шілдеде көп дәрежеде күріш 1,6%, қант – 0,7%, кондитерлік бұйымдар – 0,3%, балық және теңіз өнімдері – 0,2% қымбаттады. Бұдан басқа, темекі бұйымдарының бағасы 5,1%-ға өсті. Жұмыртқа бағасының 3,7%, жарма – 0,6%, жемістер мен көкөністер – 0,5%, май және тоң майлар – 0,1% төмендегені тіркелді.

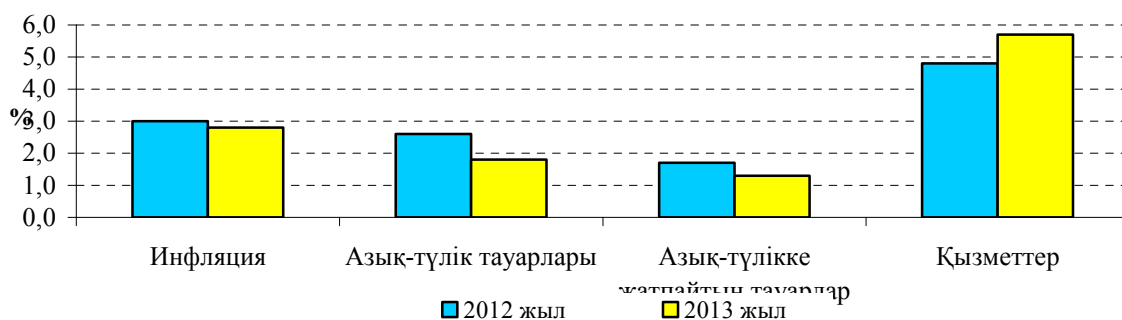
Азық-түлікке жатпайтын тауарлар тобында сырт киімнің бағасы 0,1%, аяқ киім – 0,2%, күнделікті үй заттары – 0,2%, дәрі-дәрмектер – 0,2% көтерілді. Бензиннің құны 0,1%-ға төмендеді, дизель отыны 0,1%-ға көтерілді.

Ақылы қызмет көрсету тобында тұрғын үй-коммуналдық саладағы қызметке ақы төлеу 0,2%-ға өсті. Бұл ретте суық су, кәріз және тұрғын үйді жалға алу тарифтері 1,1%-ға өсті. Қоқыс жинау тарифтері 0,3%-ға төмендеді. Бұдан басқа, өткен айда медициналық қызмет көрсету бағасы 0,4%, көлік қызметі – 0,9%, оның ішінде теміржол көлігі қызметі – 2,1%, әуе көлігі – 0,8%, мейрамханалар мен қонақүйлердің қызметі – 0,3%, аяқ киім жөндеу – 0,2% көтерілді.

2012 жылғы қаңтар-шілдеде инфляция 2,8% (2012 жылғы қаңтар-шілдеде – 3,0%) болды. Азық-түлік тауарлары 2013 жылдың басынан 1,8% (2,6%), азық-түлікке жатпайтын тауарлар – 1,3% (1,7%), ақылы қызмет көрсету – 5,7% (4,8%) (1-график) қымбаттады.

1-график

2012 және 2013 жж. қаңтар-шілдедегі инфляция және оның құрамдас бөліктері

2013 жылғы шілдеде инфляция жылдық көрсетуде 5,9% (2012 жылғы желтоқсанда – 6,0%) болды. Азық-түлік тауарлары соңғы 12 айда 4,5% (5,3%), азық-түлікке жатпайтын тауарлар – 3,1% (3,5%), ақылы қызметтер – 10,3% (9,3%) қымбаттады.

2. Қазақстан Республикасының 2013 жылғы 1 жартыжылдықтағы төлем балансы (алдын ала нәтижелер)

Төлем балансын алдын ала бағалау бойынша 2013 жылғы 1-жартыжылдықта ағымдағы операциялар шотының профициті 2,2 млрд. АҚШ долл. құрады, бұл 2012 жылғы 1-жартыжылдықтағы осындай көрсеткіштен төмен.

Сауда балансының профициті 30,1%-ға 18,1 млрд. АҚШ долл. дейін (2012 жылғы 1-жартыжылдықта 25,9 млрд. АҚШ долл.) төмендеді, ал бастапқы кірістермен (еңбекақы төлеу, инвестициялық және басқа да бастапқы кірістер) операциялар бойынша ресурстардың нетто-әкетілуі 2012 жылғы 1-жартыжылдықтағы 14,9 млрд. АҚШ долл. салыстырғанда 12,0 млрд. АҚШ долл. деп бағаланады.

Ағымдағы шоттың басқа құрамдас бөліктері бойынша халықаралық қызметтер мен қосалқы кірістердің (ағымдағы трансферттің) теріс дисбаланстары тиісінше 3,3 млрд. АҚШ долл. және 0,6 млрд. АҚШ долл. құрады.

Алдын ала бағалау бойынша, *қаржы шотының* (резервтік активтерді есептемегенде) сальдосы оң болып, 0,8 млрд. АҚШ долл. мөлшерінде қалыптасты (2012 жылғы 1-жартыжылдықта 1,8 млрд. АҚШ долл. болатын теріс сальдо).

Шетелдік тікелей инвестициялар бойынша *тікелей инвестициялар бойынша міндеттемелерді таза қабылдау* 5,7 млрд. АҚШ долл. құрады, ал *қаржы активтерін таза иемдену* 3,0 млрд. АҚШ долл. құрады. Нәтижесінде, *тікелей инвестициялау* операциялары бойынша баланс теріс болып, 2,8 млрд. АҚШ долл. құрады (2012 жылғы 1-жартыжылдықта 7,1 млрд. АҚШ долл.).

Портфельдік инвестициялар бойынша активтер өсімінің олар бойынша міндеттемелер өсімінен асып кетуі салдарынан *портфельдік инвестициялар* бойынша оң сальдо 1,4 млрд. АҚШ долл. құрады. Портфельдік инвестициялар бойынша 5,5 млрд. АҚШ долл. болатын активтердің таза иемденуі (активтердің ұлғаюы) ҚР Ұлттық қорының *шетелдік активтерінің* 5,1 млрд. АҚШ долл. өсуімен қамтамасыз етілді. Портфельдік инвестициялар бойынша 4,1 млрд. АҚШ долл. болатын міндеттемелерді таза қабылдау (міндеттемелер өсімі) «ҚазМұнайГаз» ҰҚ» АҚ-ның және «ҚазАгро» ҰБХ» АҚ-ның жалпы сомасы 4,0 млрд. АҚШ долл. мөлшерінде жаңадан борыштық бағалы қағаздарын шығарумен байланысты болды.

3. Халықаралық резервтер мен ақша агрегаттары

2013 жылғы шілдеде Ұлттық Банктің халықаралық резервтері төмендеді. Ұлттық Банктің жалпы халықаралық резервтері 25,5 млрд. АҚШ долл. дейін 2,5%-ға азайды (жыл басынан бері 9,9%-ға төмендеді). Ұлттық Банктің таза халықаралық резервтері 2,5%-ға азайып, 24,9 млрд. АҚШ долл. құрады (жыл басынан бері 10,1%-ға төмендеді). Ішкі валюта нарығында валютаны сату, Үкіметтің сыртқы борышына қызмет көрсету, Ұлттық қор активтерін толықтыру Ұлттық Банктегі Үкіметтің шоттарына валютаның келіп түсуімен және банктердің Ұлттық Банктегі шетел валютасындағы корреспонденттік шоттарындағы қалдықтардың ұлғаюымен ішінара бейтараптандырылды. Нәтижесінде таза валюта қорлары (ЕАВ) 2013 жылғы шілдеде 6,0%-ға төмендеді, алтындағы активтер оның әлем нарықтарында бағасының өсуі салдарынан 11,6%-ға өсті.

2013 жылғы шілдеде елдің халықаралық резервтері, жалпы алғанда, Ұлттық қордың шетел валютасындағы активтерін қоса алғанда (алдын ала деректер бойынша 64,3 млрд. АҚШ долл.) 89,8 млрд. АҚШ долларына дейін 0,3%-ға өсті (жыл басынан бері 4,4%-ға өсті).

2013 жылғы шілдеде ақша базасы 0,5%-ға кеңейіп, 3109,2 млрд. теңге болды (жыл басынан бері 7,6%-ға кеңейді). Тар ақша базасы, яғни екінші деңгейдегі банктердің Ұлттық Банктегі мерзімді депозиттерін есептемегендегі ақша базасы 3057,2 млрд. теңгеге дейін 0,3%-ға кеңейді.

2013 жылғы маусымда ақша массасы 11578,9 млрд. теңгеге дейін 2,3%-ға ұлғайды (жыл басынан бері 10,0%-ға өсті), айналыстағы қолма-қол ақшаның көлемі 1523,5 млрд. теңгеге дейін 4,3%-ға өсті (жыл басынан бері 0,3%-ға төмендеді), банк жүйесіндегі депозиттер 10055,4 млрд. теңгеге дейін 2,0%-ға өсті (жыл басынан бері 11,8% өсті). Ақша массасының құрылымындағы депозиттердің үлесі айналыстағы қолма-қол ақша көлемінің қысқаруы аясында депозиттер көлемінің өсуі салдарынан 2012 жылғы желтоқсандағы 85,5%-дан 2013 жылғы маусымда 86,8%-ға дейін ұлғайды.

Ақша мультипликаторы 2013 жылғы маусымда тіркелген ақша базасының кеңею қарқынымен салыстырғанда, ақша массасының үдемелі өсу қарқынының салдарынан 2012 жылғы желтоқсандағы 3,64-ден 2013 жылғы маусымның қорытындылары бойынша 3,74-ке дейін өсті.

4. Валюта нарығы

2013 жылғы шілдеде теңгенің АҚШ долларына қатысты бағамы 1 АҚШ доллары үшін 151,81–153,47 теңге аралығында өзгерді. Айдың соңында теңгенің биржалық бағамы бір АҚШ доллары үшін 153,47 теңге болды.

2013 жылғы шілдеде қосымша сауда-саттықтардағы мәмілелерді қоса алғанда, Қазақстан қор биржасындағы биржалық операциялардың көлемі 2013 жылғы маусыммен салыстырғанда 52,7%-ға өсіп, 6,4 млрд. АҚШ долл. болды. Биржадан тыс валюта нарығында операциялардың көлемі 15,4%-ға төмендеп, 1,4 млрд. АҚШ долл. құрады.

Жалпы алғанда, ішкі валюта нарығындағы операциялардың көлемі 32,9%-ға ұлғайып, 7,8 млрд. АҚШ долл. болды.

5. Мемлекеттік бағалы қағаздар нарығы

2013 жылғы шілдеде Қаржы министрлігінің мемлекеттік бағалы қағаздарын орналастыру бойынша 5 аукцион өткізілді. Онда 12 айлық МЕККАМ (14,2 млрд. теңге), 5 жылдық МЕОКАМ (12,0 млрд. теңге), 8 жылдық МЕУКАМ (15,2 млрд. теңге), 10 жылдық МЕУКАМ (17,1 млрд. теңге), 10 жылдық МЕУЖКАМ (15 млрд. теңге) орналастырылды.

Орналастырылған бағалы қағаздар бойынша тиімді кірістілік: 12 айлық МЕККАМ бойынша инфляция деңгейінен 2,95%, 5 жылдық МЕОКАМ бойынша – 3,84%, 8 жылдық МЕУКАМ бойынша – 6,00%, 10 жылдық МЕУКАМ бойынша – 5,90%, 10 жылдық МЕУЖКАМ бойынша –0,01% құрады.

Қаржы министрлігінің айналыстағы бағалы қағаздарының көлемі өткен аймен салыстырғанда 1,9% ұлғая отырып, 2013 жылғы шілденің аяғында 3155,6 млрд. теңгені құрады.

Қазақстан Ұлттық Банкінің қысқа мерзімді ноттары. Ұлттық Банктің ноттары эмиссиясының көлемі 2013 жылғы шілдеде 10,6 млрд. теңге болды.

Бұл ретте 3 айлық ноттарды орналастыру бойынша 3 аукцион (7,0 млрд. теңге 1,0 млрд. теңге, 1,0 млрд. теңге) және 6 айлық ноттарды орналастыру бойынша 1 аукцион (1,6 млрд. теңге) өтті. 3 айлық ноттар бойынша тиімді кірістілік 1,05%, 6 айлық ноттар бойынша – 1,51% болды.

Айналыстағы ноттардың көлемі 2013 жылғы маусыммен салыстырғанда 2013 жылғы шілденің аяғында 14,8% қысқарып (жыл басынан бері 79,6%-ға төмендеді), 38,0 млрд. теңгені құрады.

6. Банкаралық ақша нарығы

2013 жылғы маусымда орналастырылған банкаралық депозиттердің жалпы көлемі 2013 жылғы мамырмен салыстырғанда 12,4%-ға азайып, баламасында 2287,7 млрд. теңге болды.

Теңгемен орналастырылған банкаралық депозиттердің көлемі 68,9%-ға төмендеді және 114,0 млрд. теңге (орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 5,0%) болды.

Бұл ретте теңгемен орналастырылған банкаралық депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі 2013 жылғы маусымда 0,83%-дан 1,23%-ға дейін өсті.

2013 жылғы маусымда 2013 жылғы мамырмен салыстырғанда доллармен орналастырылған депозиттердің көлемі 3,0%-ға азайып, 13,5 млрд. АҚШ долл. (орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 89,6%) болды. Доллармен орналастырылған депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі 2013 жылғы маусымда 0,14%-дан 0,09%-ға дейін төмендеді.

Ресей рублімен депозиттерге орналастыру көлемі бір айда 0,9%-ға ұлғайып, 25,1 млрд. рубльді құрады (орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 5,2%). Рубльмен орналастырылған депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі 4,96%-дан 5,01%-ға дейін өсті.

Еуромен орналастырылған депозиттердің көлемі мардымсыз – орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 0,3%.

Шетел валютасындағы банкаралық депозиттердің үлесі 2013 жылғы маусымда орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 86,0%-нан 95,0%-ға дейін ұлғайды. Шетел валютасында резидент емес банктерде орналастырылған депозиттердің үлесі орналастырылған банкаралық депозиттердің жалпы көлемінен 84,8%-дан 94,6%-ға дейін ұлғайды.

Ұлттық Банк банктерден тартқан депозиттердің көлемі 2013 жылғы мамырмен салыстырғанда 2013 жылғы маусымда 85,6 млрд. теңгеге дейін 74,9%-ға азайды.

7. Депозит нарығы

Депозиттік ұйымдардағы резиденттердің депозиттерінің жалпы көлемі 2013 жылғы маусымда 2,0%-ға 10055,4 млрд. теңгеге дейін (жылдың басынан бері 11,8% өскен) ұлғайған. Заңды тұлғалардың депозиттері бір айда 2,3%-ға 6449,4 млрд. теңгеге дейін (жылдың басынан бері 14,7% өскен), жеке тұлғалардың депозиттері 1,5%-ға 3606,0 млрд. теңгеге дейін (жылдың басынан бері 6,9% өскен) ұлғайған.

2013 жылғы маусымда ұлттық валютадағы депозиттердің көлемі 2,9%-ға 6602,1 млрд. теңгеге дейін (заңды тұлғалардың депозиттері 3,4% өскен, жеке тұлғалардың депозиттері 1,8% өскен), шетел валютасындағы депозиттердің көлемі 0,3%-ға 3453,2 млрд. теңгеге дейін (заңды тұлғалардың депозиттері 0,1% азайған, жеке тұлғалардың депозиттері 0,9% өскен) ұлғайған. Теңгемен депозиттердің үлес салмағы бір айда 65,1%-дан 65,7%-ға дейін артқан.

Халықтың (резидент еместерді қоса есептегенде) банктерге салымдары 2013 жылғы маусымда 1,5%-ға 3643,1 млрд. теңгеге дейін (жылдың басынан бері 6,9% өскен) көтерілген. Халықтың салымдарының құрылымында теңгемен депозиттер 1,8%-ға 2218,7 млрд. теңгеге дейін ұлғайған, шетел валютасындағы депозиттері 1,0%-ға 1424,4 млрд. теңгеге дейін көтерілген. Халықтың салымдарының құрамында теңгемен депозиттердің үлес салмағы бір айда 60,7%-дан 60,9%-ға дейін артқан.

2013 жылғы маусымда мерзімді депозиттер 6,8%-ға 6588,1 млрд. теңгеге дейін ұлғайған. Мерзімді депозиттердің құрамында теңгемен депозиттер 2,1%-ға 4151,7 млрд. теңгеге дейін, шетел валютасымен депозиттер 15,9%-ға 2436,4 млрд. теңгеге дейін ұлғайған.

2013 жылғы маусымда банктік емес заңды тұлғалардың теңгемен мерзімді депозиттері бойынша орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі 3,6% (2013 жылғы мамырда – 3,2%), ал жеке тұлғалардың депозиттері бойынша – 6,8% (6,8%) болды.

8. Кредит нарығы

Банктердің экономиканы кредиттеуінің жалпы көлемі 2013 жылғы маусымда 10545,0 млрд. теңгені құрап, 1,7% (жылдың басынан бері 5,9% өскен) өсті.

Ұлттық валютадағы кредиттердің көлемі 0,2%-ға 7550,1 млрд. теңгеге дейін (жылдың басынан бері 7,2% өскен) ұлғайған, шетел валютасындағы кредит көлемі 5,4%-ға

2994,9 млрд. теңгеге дейін (жылдың басынан бері 2,7% өскен) ұлғайған. Теңгедегі кредиттердің үлес салмағы бір айда 72,6%-дан 71,6%-ға дейін төмендеген.

Ұзақ мерзімді кредиттеу 2013 жылғы маусымда 8569,9 млрд. теңгені құрап, 1,7%-ға көтерілді, қысқа мерзімді кредиттеу 1,3%-ға 1975,1 млрд. теңгеге дейін өсті. Ұзақ мерзімді кредиттердің үлес салмағы бір айда 81,2%-дан 81,3%-ға дейін ұлғайды.

Занды тұлғаларға берілген кредиттердің көлемі 2013 жылғы маусымда 1,2%-ға 7324,0 млрд. теңгеге дейін, жеке тұлғаларға кредиттер 2,6%-ға 3220,9 млрд. теңгеге дейін ұлғайған. Жеке тұлғаларға берілген кредиттердің үлес салмағы бір айда 30,3%-дан 30,5%-ға дейін ұлғайған.

Шағын кәсіпкерлік субъектілерін кредиттеу 2013 жылғы маусымда 1,0%-ға 1473,6 млрд. теңгеге дейін (жылдың басынан бері 4,4% өскен) артқан, бұл экономикаға кредиттердің жалпы көлемінің 14,0% құрайды.

Салалар бойынша банктердің экономикаға кредиттерінің анағұрлым айтарлықтай сомасы саудаға (жалпы көлемдегі үлесі – 19,7%), құрылысқа (13,2%), өнеркәсіпке (11,9%), көлікке (3,8%) және ауыл шаруашылығына (3,0%) келеді.

Банктік емес занды тұлғаларға шетел валютасында берілген кредиттер бойынша орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі 2013 жылғы маусымда 10,3% (2013 жылғы мамырда – 10,9%), жеке тұлғаларға – 19,5% (20,0%) болды.